

יומא דף יא

ניסיון לשייך מקור תנאי לדעה של תנא מסויים: מאן תנא להא, דתנו רבנן: **כל השערים שהיו שם לא היה להם מזוזה, חוץ משער ניקנור, שלפנים ממנו לשכת פרהדרין**. לימא רבנן היא ולא רבי יהודה, דאי רבי יהודה - היא גופה גזירה, ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה?
דתייה: אפילו תימא רבי יהודה, כולה חדא גזירה היא.

תנו רבנן: **כשעריק** - אחד שערי בתים, ואחד שערי חצירות, ואחד שערי מדינות, ואחד שערי עיירות, יש בהן חובת מצוה למקום. משום שנאמר **וכתכתם על מצבות כיתק וכשעריק**.
קושי על הברייתא מהמציות: אמר ליה אביי לרב ספרא: הני אבולי דמחוזא מאי טעמא לא עבדו להו רבנן מזוזה?

תירוץ רב ספרא: הנהו חזוק לאקרא דכובי הוא דעבידי - לחזק את המגדל.
דתייה התירוץ עיי אביי: ואקרא דכובי גופה תבעי מזוזה, דהא אית בה דירה לשומר בית האסורין? דהא תניא: בית הכנסת שיש בו בית דירה לחזן הכנסת - חייבת במזוזה.
תירוץ אביי: משום סכנה. דתניא: **מזוזת יחיד נבדקת פעמים בשבוע, ושל רבים פעמים ביוכל**. ואמר רבי יהודה: מעשה בארטיבין אחד שהיה בודק מזוזות בשוק העלין של צפורי, ומצאו קסדור אחד ונטל ממנו אלף זוז.

קושי על הסיפור בברייתא: והאמר רבי אלעזר: שלוחי מצוה אין ניוזקין!
תירוץ: היכא דקביע היזקא - שאני, דכתיב **ואמר שמואל איך אצק ושטע שאול ורוגזי ואמר ה' עזת כהן תקח כיצק ואמרת לצכח זה' כאתי** - אפילו ה' הסכים שיש סכנה למרות שהוא היה בדרך לעשות מצווה - למשוח את דוד למלך.

ראה טבלה בעמוד הבא

הבאת עוד ברייתא בנושא: תני רב שמואל בר יהודה קמיה דרבא; **ששה שערים פטורין מן המזוזה: בית התבן, ובית הבקר, ובית העצים, ובית האוצרות, ושער המדי, ושער שאינו מקורה, ושער שאינו גבוה עשרה**. קושי: אמר ליה: פתחת בששה וסלקת בשבעה?

תירוץ: אמר ליה: שער המדי תנאי היא, דתניא: **כיפה, רבי מאיר מחייב במזוזה, וחכמים פוטרם, ושזין שאם יש ברגלה עשרה - שחייבת במזוזה**.

צמצום המחלוקת: אמר אביי: דכולי עלמא, גבוהה עשרה ואין ברגלה שלשה - ולא כלום היא. אי נמי, יש ברגלה שלשה ואינה גבוהה עשרה - ולא כלום היא. לא נחלקו אלא בגבוהה עשרה, ויש ברגלה שלשה, ואין ברחבה ארבעה ויש בה לחוק להשלימה לארבעה. רבי מאיר סבר: חוקקין להשלים, ורבנן סברי: אין חוקקין להשלים.

הבאת עוד ברייתא בנושא: **בית הכנסת ובית האשה ובית השותפין - חייבת במזוזה**. קושי: פשיטא!

תירוץ: מהו דתימא: **כיתק** - ולא ביתה, **כיתק** - ולא בתייהם, קמשמע לן.
קושי על התירוץ: ואימא הכי נמי! למה אי אפשר להגיד שזה באמת הכוונה בפסוק?
תירוץ: אמר קרא **צמען ירכו יניכס ויניכס**, הני בעו חיי והני לא בעו חיי?

קושי: אלא **כיתק** למה לי?

תירוץ: כדרבא. דאמר רבא: דרך ביאתך, וכי עקר איניש - כרעיה דימינא עקר ברישא.

הבאת עוד ברייתא בנושא שקשור: **בית הכנסת ובית השותפין ובית האשה - מטמאין בנגעים**. קושי: פשיטא!

תירוץ: מהו דתימא: **וכא אשר לו הפית, לו** - ולא לה, **לו** - ולא להן, קא משמע לן.
קושי על התירוץ: ואימא הכי נמי!

תירוץ: אמר קרא: **כפית ארץ אחתכס**.

קושי: אלא **לו** למה לי?

תירוץ: מי שמייחד ביתו לו, שאינו רוצה להשאל כליו, ואומר שאין לו, הקדוש ברוך הוא מפרסמו, כשמפנה את ביתו, פרט למשאל כליו לאחרים.

עוד קושי על הברייתא: ובית הכנסת מי מטמאין בנגעים? והתניא: **יכול יהיו בתי כנסיות ובתי מדרשות**

מטמאין בנגעים - תלמוד לומר וכא אשר לו הפית - מי שמיוחד לו, יצאו אלו שאין מיוחדין לו!

תירוץ 1: לא קשיא; הא - רבי מאיר, הא רבנן, דתניא: **בית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן הכנסת - חייב במזוזה, ושזין בה בית דירה - רבי מאיר מחייב, וחכמים פוטרין**.

תירוץ 2: הא והא רבנן, ולא קשיא; הא - דאית בה בית דירה, הא - דלית בה בית דירה.

		רב כהנא	רב יהודה
1	בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות - פטורין מן המזוזה, מפני שהנשים נאותות בהן	ומאי נאותות – רוחצות סתמא: חייבים	מאי נאותות - מתקשטות. והכי קתני: אף על פי שהנשים מתקשטות בהן - פטורין.
2	רפת בקר פטורה מן המזוזה!	קשה לרב כהנא: טעמא - דרוחצות, הא סתמא - חייבין? בברייתא כתוב שסתמא פטורים.	
3	רפת בקר פטורה מן המזוזה, ושהנשים מתקשטות בה - חייבת במזוזה!	כתגובה לרב יהודה: אם תגיד שזה מחלוקת תנאים בין ברייתא זו לברייתא 1 (בית התבן), אז אגיד שיש מחלוקת תנאים בין ברייתא 1 לברייתא 2 ובכך פותר את הקושי נגדו	קשה לרב יהודה שאמר שאע"פ שהנשים מתקשטות בהן, פטורין.
4	כִּיתָק - ביתך המיוחד לך, פרט לבית התבן ולבית הבקר ולבית העצים ולבית האוצרות, שפטורין מן המזוזה, ויש מחייבין. באמת אמרו: בית הכסא, ובית הבורסקי, ובית המרחץ, ובית הטבילה, ושהנשים נאותות בהן - פטורין מן המזוזה.	ברייתא לחזק את דעתו שיש מחלוקת תנאים. מחלוקת בסתמא: ת"ק – פטור – כרב יהודה ויש מחייבין – כשיטת רב כהנא ומאי נאותות - רוחצות, פטורין מן המזוזה. קושי: אי הכי היינו מרחץ! תירוץ: אשמעינן מרחץ דרבים, ואשמעינן מרחץ דיחיד. דסלקא דעתך אמינא: מרחץ דרבים דנפיש זוהמיה, אבל מרחץ דיחיד, דלא נפיש זוהמיה - אימא ליחייב במזוזה, קא משמע לך.	ברייתא לפי דעתו: מחלוקת במתקשטות: ת"ק – פטור – אפילו מתקשטות כרב יהודה ויש מחייבין במתקשטות (כברייתא 3). אבל סתם - דברי הכל פטור ומאי נאותות – מתקשטות אף על פי שהנשים מתקשטות בהן - פטורין מן המזוזה, משום דנפיש זוהמיה
	כַּשְׁעָרִיק - אחד שערי בתים, ואחד שערי חצירות, ואחד שערי מדינות, ואחד שערי עיירות, ורפת, ולולין, ומתבן, ואוצרות יין, ואוצרות שמן - חייבין במזוזה. יכול שאני מרבה אף - בית שער אכסדרה ומרפסת - תלמוד לומר כִּיתָק , מה בית מיוחד לדירה - יצאו אלו שאין מיוחדין לדירה. יכול שאני מרבה אף בית הכסא, ובית הבורסקי, ובית המרחץ, ובית הטבילה - תלמוד לומר, כִּיתָק , מה בית העשוי לכבוד - אף כל העשוי לכבוד, יצאו אלו שאין עשויין לכבוד. יכול שאני מרבה אף הר הבית והלשכות והעזרות, תלמוד לומר כִּיתָק , מה בית שהוא חול - אף כל שהוא חול, יצאו אלו שהן קודש!		קשה לרב יהודה שאמר סתם דברי הכל פטור – אין תירוץ (תיובתא)